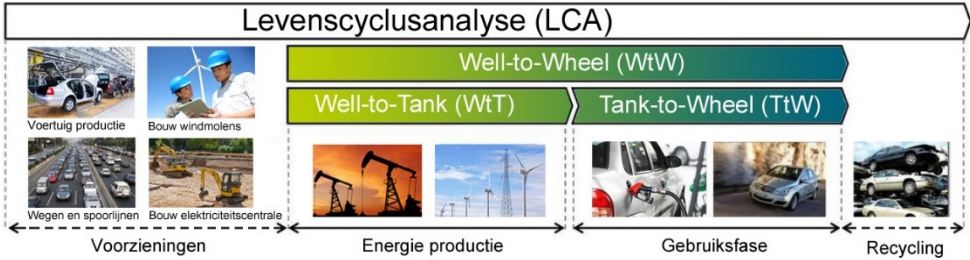


TERMEN EN DEFINITIES

Algemeen	
Organisatiegrens (Boundary)	Voor het vaststellen van de CO ₂ -uitstoot van een organisatie, is het belangrijk om de organisatiegrens vast te stellen. Daarmee wordt bepaald welke emissiebronnen vallen onder de verantwoordelijkheid en rapportage van de betreffende organisatie.
Gemeenschappelijke regeling	Een besluit tot samenwerking tussen bestuursorganen van gemeenten, provincies, waterschappen, rechtspersonen of andere openbare lichamen ter behartiging van een of meer bepaalde belangen van die bestuursorganen.
Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)	Internationale organisatie van wetenschappers op het gebied van klimaatverandering, onderdeel van de UN. De rol van het IPCC is het beoordelen van de wetenschappelijke, technische en sociaaleconomische informatie die relevant is voor het begrip van het risico van de door de mens veroorzaakte klimaatverandering (www.ipcc.ch).
IPCC 2019 refinement	2019 Refinement to the 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories. De verfijning van de IPCC-richtlijnen voor opstellen van emissie inventarissen die in mei 2019 werd vastgesteld door IPCC.
Additionaliteit	Een criterium om te beoordelen of een project heeft geleid tot een vermindering of verwijdering van broeikasgassen naast wat er zou zijn gebeurd als het niet had plaatsgevonden. Dit is een belangrijk criterium voor het vaststellen van emissiereductie.
Energie	
Primair energieverbruik	Het energetisch gebruik van energiedragers. Bij de berekening van het primair energiegebruik wordt het energieverbruik van secundaire energiedragers teruggerekend naar de stookwaarde (onderste verbrandingswaarde) van de primaire energiedragers.
Primaire fossiele energiefactor	Conversiefactor per energiedrager waarmee de berekende hoeveelheid energie 'op de meter' omgerekend wordt naar primaire energie.
Stookwaarde (energie-inhoud)	Stookwaarden zoals jaarlijks door RVO gepubliceerde 'Nederlandse lijst van energiedragers en standaard CO ₂ -emissiefactoren'. Opmerking: de CO ₂ -emissiefactoren in deze publicatie worden niet gebruikt voor een emissie inventaris aangezien het TTW-waarden zijn.
Hernieuwbare energie	Energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk: wind, zon, aerothermische, geothermische, hydrothermische energie en energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogassen.
Groengas	Biogas opgewaardeerd naar de landelijke gaskwaliteit.
Aquathermie	Aquathermie is de verzamelterm voor duurzaam verwarmen en koelen met water. Het gaat om warmte en koude uit oppervlaktewater (TEO), afvalwater (TEA) en drinkwater (TED).
NTA 8800:2022	Nederlandse technische afspraak, Energieprestatie van gebouwen. NTA 8800 heeft als doel een transparante en eenduidige bepalingsmethode te zijn voor de energieprestatie van gebouwen, gebaseerd op de EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) van de EU.
Garantie van Oorsprong (GvO)	Een bewijsstuk waarmee de afkomst van duurzaam geproduceerde energie aangetoond kan worden. Garanties van Oorsprong maken onderdeel uit van het European Energy Certificate System (EECS) dat wordt beheerd door de Association of Issuing Bodies (AIB). In Nederland zijn dit CertiQ voor elektriciteit en warmte en Vertogas voor groengas.
CO ₂ en klimaat	
GHG-protocol	Het 'Greenhouse Gas Protocol (GHG Protocol) Initiative' werd in 1998 gelanceerd door de World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) en het World Resources Institute (WRI). Het stelt uitgebreide wereldwijde gestandaardiseerde kaders vast voor het meten en beheren van de uitstoot van broeikasgassen van activiteiten in de particuliere en publieke sector, waardeketens en mitigatiemaatregelen. (https://ghgprotocol.org/)
Klimaatneutraal	Klimaatneutraal wil zeggen dat bepaalde activiteiten (al dan niet binnen een bepaald gebied of op een bepaalde plek) geen positief of negatief effect hebben op het klimaat. Het wordt vooral gebruikt om aan te geven dat bepaalde activiteiten geen negatief effect hebben op het klimaat, waarmee men wil zeggen: geen emissie van CO ₂ en andere broeikasgassen. Bijvoorbeeld te bereiken door sterke reductie van emissies en neutralisatie.



Scope 1, 2 en 3 indeling	Indeling van de directe en indirecte emissies ten gevolge van de organisatieactiviteiten in een CO ₂ -emissie-inventaris.
Scope 1 (of directe emissies)	Scope 1 betreft de directe emissies uit de bedrijfsprocessen en emissies uit bedrijfsmiddelen. Het gaat daarbij specifiek om bedrijfsmiddelen die in eigendom zijn of onder controle staan van het waterschap zelf, zoals het eigen wagenpark en brandstoffen (dus geen elektriciteit) voor de gebouwen en de processen.
Scope 2 (of indirecte emissies)	Onder scope 2 vallen de indirecte emissies als gevolg van de inkoop van energie. Het gaat hierbij specifiek om de emissies die elders vrijkomen bij de productie van elektriciteit, warmte en koude die het waterschap inkoopt.
Scope 3 (of overige indirecte emissies)	Scope 3 omvat alle indirecte emissies die ontstaan als gevolg van de activiteiten van de organisatie maar die voortkomen uit bronnen die geen eigendom van de organisatie zijn noch beheerd worden door de organisatie. Voorbeelden zijn emissies die voortkomen uit de productie van door de organisatie aangeschafte of verworven producten en diensten (upstream) en het gebruik van het door de organisatie aangeboden/verkochte werk, project, dienst of levering (downstream).
Broeikasgassen	Vier gasen met een global warming potential die bijdragen aan de klimaatopwarming. De belangrijkste gasen zijn koolstofdioxide (CO ₂), methaan (CH ₄), lachgas (N ₂ O) en F-gassen. Impact wordt uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten.
CO ₂ -equivalent	Om de invloed van de verschillende broeikasgassen te kunnen vergelijken, worden de uitstootcijfers omgerekend naar CO ₂ -equivalent. Dat is de rekeneenheid voor de bijdrage van broeikasgassen aan het broeikas-effect. Hiervoor wordt het Global Warming Potential (GWP) gebruikt.
CO ₂ -voetafdruk	CO ₂ -voetafdruk ook wel CO ₂ -footprint of carbon footprint genoemd: een maat, uitgedrukt in ton CO ₂ equivalenten, voor de uitstoot van broeikasgassen als gevolg van het gebruik van fossiele brandstoffen in het verkeer, luchtvaart, transport, productie van elektriciteit, verwarming et cetera, die in ieder geval separaat alle scope 1 en 2 emissies omvat.
Global warming potential	Global warming potential (GWP): een relatieve maat, die het aardopwarmingsvermogen van een broeikasgas aangeeft, dus de mate waarin een gas bijdraagt aan het broeikas-effect, vergeleken met dat van CO ₂ . Het opwarmingsvermogen in een periode van 100 jaar van 1 kg van het gas ten opzichte van 1 kg CO ₂ .
AR5	De bovengenoemde GWP-waarden worden vastgesteld in een assessmentrapport (AR) van IPCC. Tot en met verslagjaar 2020 wordt in nationale rapportages nog uitgegaan van AR4 waarden, onder andere omdat internationale afspraken, zoals het Kyotoprotocol, hierop gebaseerd zijn. Het gebruik van de AR5 waarden wordt door IPCC aanbevolen. Vanaf emissiejaar 2021 worden de zogeheten AR5-waarden ook gebruikt in nationale rapportages. De reden dat deze GWP's, die op zich gebaseerd zijn op fysische gegevens, kunnen veranderen is dat er sprake is van continu voortschrijdend inzicht.
CO ₂ -emissiefactor	Hoeveelheid CO ₂ voor een specifieke energiedrager of activiteit die wordt uitgestoten naar de omgeving uitgedrukt per eenheid van afgenomen energie of activiteit. In Nederland is het gangbaar om de emissiefactoren volgens CO ₂ emissiefactoren.nl te gebruiken. De lijst betreft CO ₂ -data van energiedragers, personenvervoer, goederenvervoer en koelmiddelen. Deze lijst is specifiek voor de Nederlandse markt.
Kortcyclische broeikasgassen	Broeikasgassen die ontstaan door oxidatie of verbranding van materiaal van biogene oorsprong en in de atmosfeer terecht komt (ook wel groene CO ₂ genoemd). Deze worden doorgaans niet in een CO ₂ -voetafdruk opgenomen, omdat deze koolstofdioxide niet bijdraagt aan het broeikas-effect (niet van minerale oorsprong). Dit volgt uit internationale afspraken (GHG-protocol). Wel worden broeikasgassen vanuit kortcyclische energiedragers als memo-item gerapporteerd. In de Klimaatmonitor Waterschappen gaat het dan bijvoorbeeld om de CO ₂ die vrijkomt bij verbranding van biogas in bijvoorbeeld een WKK-installatie of bij het affakkelen. Andere voorbeeld is de CO ₂ -uitstoot door veenweideoxidatie.
CO ₂ -Prestatieladder	De CO ₂ -Prestatieladder is het certificeringsschema dat de 'spelregels' bevat voor het certificeren van het CO ₂ -managementsysteem de CO ₂ -Prestatieladder. De CO ₂ -Prestatieladder verplicht momenteel enkel het rapporteren over broeikasgas koolstofdioxide (CO ₂). Het ligt in de verwachting dat de overige broeikasgassen bij de volgende editie van het handboek ook in de emissie inventaris worden opgenomen. (https://www.co2-prestatieladder.nl/nl)
Science Based Targets initiative (SBTi)	Het Science Based Targets initiative (SBTi) stimuleert ambitieuze klimaat actie in de particuliere sector door bedrijven in staat te stellen op wetenschap gebaseerde emissiereductiedoelstellingen vast te stellen. Het SBTi is een samenwerkingsverband tussen CDP, de United Nations Global Compact, World Resources Institute (WRI) en het World Wide Fund for Nature (WWF). (https://sciencebasedtargets.org/)

Location based voetafdruk	De locatie gebaseerde methode (location-based) gebruikt een gemiddelde emissiefactor voor het elektriciteitsnet waar de organisatie mee is verbonden. Bijvoorbeeld voor elektriciteit is dit het Nederlands elektriciteitsnet en wordt de gemiddelde emissie per kWh voor NL gebruikt.
Market based voetafdruk	De inkoop gebaseerde methode (market-based) weerspiegelt de broeikasgasemissies die samenhangen met de specifieke keuzes die een bedrijf maakt met betrekking tot zijn elektriciteitsleverancier of product. De emissiefactoren zijn leverancier en/of techniek specifieke emissiefactoren (zoals 0 gram/kWh voor elektriciteit uit Nederlandse windparken). In NL is het gebruikelijk om de market based voetafdruk te rapporteren.
Carbon Capture and Storage (CCS)	Afvangen van CO ₂ en daarna opslaan. Bijvoorbeeld in lege gasvelden op zee.
Carbon Capture and Utilization (CCU)	Afvangen van CO ₂ en daarna gebruiken. Bijvoorbeeld in de tuinbouw of in koelinstallaties.
Indeling van de keten in WTT, TTW en WTW	Bij het gebruik van CO₂-emissiefactoren wordt onderscheid gemaakt in delen van de keten en zijn er drie waarden: - Well to Tank (WTT) zijn de emissies in de voorketen van de activiteit; bijvoorbeeld door winning en productie van brandstoffen. - Tank to Wheel (TTW) zijn de directe emissies van de activiteit; bijvoorbeeld gebruik van brandstof in een voertuig. - Well to Wheel (WTW) = WTT en TTW; de uitstoot van zowel de voorketen als de directe emissies samen. Dit is de methode die wordt gehanteerd in de CO₂-Prestatieladder en de Klimaatmonitor Waterschappen. Levenscyclusanalyse (LCA)  De 'Voorzieningen' en 'Recycling' in bovenstaand schema vallen buiten de scope van de CO₂-emissiefactoren. Voor verreweg de meeste CO₂-berekeningen worden de WTW-waarden gebruikt. De TTW-emissies worden bijvoorbeeld gebruikt als je de directe emissie in een geografisch gebied wilt berekenen. Financiële instellingen, zoals de NWB-bank werken samen in het Platform Carbon Accounting Financials (PCAF) en hebben voor gekozen in hun rapportages uit te gaan van de TTW-waarde.

VOORSTEL WAARDEN EN UITGANGSPUNTEN ENERGIE- EN KLIMAAT-NEUTRALITEIT WATERSCHAPPEN

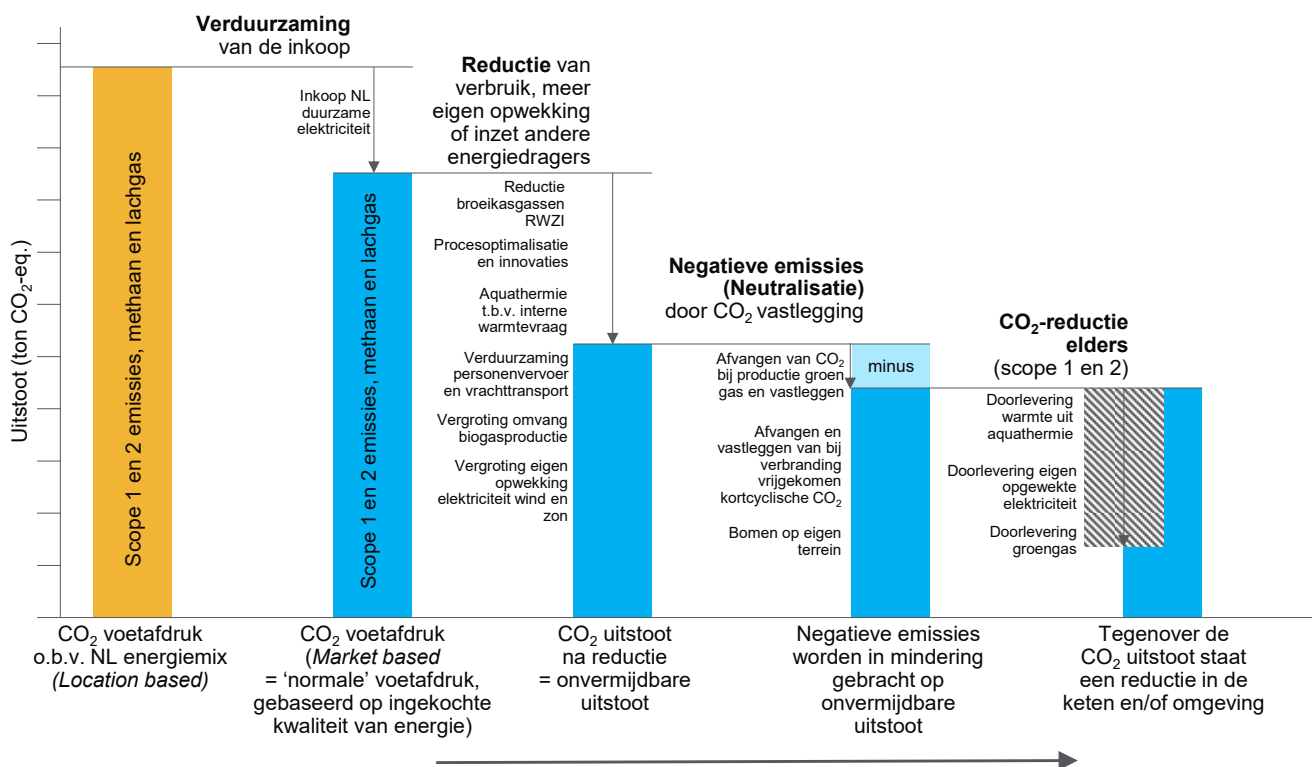
Organisatiegrenzen	
Afbakening	Voor de organisatiegrenzen sluiten we aan bij de CO₂-Prestatieladder. De CO₂-Prestatieladder is voor het bepalen van de organisatiegrens voor gemeenten een aparte richtlijn opgesteld (maar ook andere type overheden kunnen gebruikmaken van de denkwijze in dit document). Als uitgangspunt wordt in deze richtlijn gehanteerd dat verbonden partijen waarbij het bestuurlijk belang (stemrecht) groter is dan 20% moeten worden meegenomen binnen de organisatiegrens. Als het bestuurlijk belang niet bekend is, wordt gekeken naar het financiële belang (groter dan 20%). Het bestuurlijk belang prevaleert hierbij boven het financiële belang. Het deel van elke verbonden partij dat meegenomen wordt in de organisatorische grens komt overeen met het percentage vastgesteld belang. Indien het een samenwerkingsverband (bijv. een gemeenschappelijke regeling) betreft met enkel waterschappen, dan ligt het in de verwachting dat deze ook worden meegenomen binnen de organisatiegrens, ook als het aandeel kleiner is dan 20%. <i>Dit is in afwijking van de afbakening zoals deze eerder in de Klimaatmonitor Waterschappen werd gehanteerd.</i>
Slibeindverwerking	De verduurzaming van de slibeindverwerking kent een geheel eigen aanpak en wordt bij de beschouwing van energie- en klimaatneutraliteit van een waterschap expliciet uitgesloten van de organisatiegrenzen. De waterschappen, Unie van Waterschappen en de Vereniging van Zuiveringsbeheerders werken nauw samen in de slibeindverwerking. Zowel bij de borging van voldoende verwerkingscapaciteit als het benutten van kansen voor energieopwekking en grondstofwinning. Ongeveer de helft van de waterschappen is als aandeelhouder verbonden aan slibverwerkingsbedrijf zoals Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) en de HVC-groep. De andere helft van de waterschappen laat het slib door een bedrijf ophalen en op contractbasis verwerken. Dan is slibverwerkingsbedrijf GMB een belangrijke speler. We zien dus grote verschillen tussen waterschappen in de wijze waarop de slibeindverwerking is georganiseerd, terwijl in de slibverwerking zelf gezamenlijk aan verduurzaming gewerkt wordt. Dit vraagt om een specifieke aanpak van energieneutraliteit en circulariteit in de slibeindverwerking.
Energienutraliteit	
Primaire fossiele energiefactor	Elektriciteit 5,22 MJ/kWh (gelijk aan waarde in NTA8800:2022) Warmte: 1,11 GJ_p/GJ (gelijk aan waarde MJA3) De primaire fossiele energiefactor voor elektriciteit is de laatste jaren sterk gedaald omdat de elektriciteitsproductie in Nederland schoner en duurzamer geworden is. Deze waarden worden voor de periode 2021-2025 gehanteerd. In 2025 wordt bekeken of de waarden een herijking behoeven. <i>In de Klimaatmonitor tot en met verslagjaar 2020 is gerekend met de waarde 9 MJ/kWh, zoals die gebruikelijk was in de MJA3-monitoring.</i>
Energieverbruik waterschap	Het energieverbruik van een waterschap wordt uitgedrukt in primair energieverbruik. Het totaal is gelijk aan de door het waterschap: ▪ afgenomen/ingekochte energie; ▪ plus de door het waterschap op het eigen terrein opgewekte duurzame energie; ▪ minus de aan derden of het net geleverde energie. Het betreft zowel de energie op de eigen locaties als de energie ingezet in het eigen materieel en wagenpark ten behoeve van onderhoudsactiviteiten, vrachttransport of personenvervoer. <i>Dit wijkt af van de wijze waarop in de Klimaatmonitor tot en met verslagjaar 2020 is gerapporteerd. Daarbij werd aangesloten bij MJA3, waarbij het energieverbruik voor transport-doeleinden <u>niet</u> meegerekend werd in het totaal energieverbruik van een organisatie. Het is nu gangbaar om dit wel te doen.</i>
Stookwaarde (energie-inhoud)	Stookwaarden conform de jaarlijks door RVO gepubliceerde 'Nederlandse lijst van energiedragers en standaard CO ₂ -emissiefactoren'.
Energienutraliteit 2025 waterschappen ambitie 2025	Energienutraal betekent dat het totaal van de opgewekte duurzame energie door de waterschappen plus het totaal van de opgewekte duurzame energie door derden op het terrein van de waterschappen gelijk of groter is dan het totale primaire energieverbruik van de waterschappen.
Opwekking door derden op <u>eigen terrein</u> waterschap	De opwekking van hernieuwbare energie door een derde partij op het eigen terrein of asset van een waterschap. Onder 'eigen terrein' wordt hier verstaan een terrein in eigendom van het waterschap bijvoorbeeld een RWZI-terrein, watergang, dijklichaam of weg.



Klimaatneutraliteit scope 1 en 2	
CO ₂ -emissiefactoren	Emissiefactoren (WTW-waarden) volgens www.co2emissiefactoren.nl van het betreffende jaar.
GWP-waarden (Global warming potential)	De AR5-waarden (vastgesteld door het IPCC): - koolstofdioxide CO₂ 1 - methaan CH₄ 28 - lachgas (distikstofoxide) N₂O 265 Hierbij wordt gekeken naar de bijdrage aan het broeikaseffect van het betreffende broeikasgas over een periode van 100 jaar. Voorbeeld: Dat houdt in dat 1 kilo methaan over een periode van 100 jaar 28 keer meer aan het broeikaseffect bijdraagt dan 1 kilo CO₂. AR5 staat voor het "Fifth Assessment Report" van IPCC, het is de vijfde rapportage in een serie van dergelijke rapportages en vastgesteld in 2014.
Klimaatvoetafdruk waterschappen scope 1 en 2	Bij de beschouwing van klimaatneutraliteit van een waterschap wordt uitgegaan van een Klimaatvoetafdruk uitgedrukt in CO₂-eq en gebaseerd op de WTW-waarden. De Klimaatvoetafdruk bestaat uit het totaal van de onderstaande emissiebronnen. Hiermee wordt zoveel mogelijk aangesloten op het GHG-protocol en de huidige Klimaatmonitor Waterschappen: Scope 1: - Ingekochte brandstoffen: aardgas, (bio)diesel en overige brandstoffen; - Procesemissie spui biogas; - Methaanemissie waterlijn en sliblijn RWZI; - Lachgasemissie RWZI; - Methaan in afgassen ketels & WKK's (onverbrande rest). Scope 2: - Ingekochte indirecte energiedragers, zoals elektriciteit en warmte.
Methaanemissies waterlijn en sliblijn RWZI's	De omvang van de methaanemissies waterlijn en sliblijn worden bepaald aan de hand van het IPCC-model, versie 2019 refinement.
Lachgasemissies RWZI's	De omvang van de lachgasemissies RWZI worden bepaald aan de hand van het IPCC-model, versie 2019 refinement. Inzichten verkregen met lachgasmetingen aan de NL RWZI's en STOWA onderzoek laten zien dat de generieke IPCC emissiefactor voor NL niet representatief is en resulteert in een overschatting van de lachgasemissie. Waterschappen werken via metingen en onderzoek aan een onderbouwing voor een NL-specifieke emissiefactor lachgas RWZI's. Zodra duidelijk is wat een representatieve waarde is voor de Nederlandse situatie zal, op basis van een wetenschappelijke onderbouwing, een voorstel voor een NL-specifieke lachgasemissiefactor gedaan worden. Hiervoor is een review vanuit de UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) noodzakelijk.
Klimaatneutraliteit Waterschappen op scope 1 en 2	Klimaatneutraliteit van een waterschap wordt bereikt als de Klimaatvoetafdruk, minus de 'negatieve emissies (neutralisatie)' en minus de 'CO ₂ -reductie elders (scope 1 en scope 2)' kleiner is dan 0.
Reductie	Reductie is de verlaging van de emissies door: - het nemen van maatregelen die zorgen voor vermindering van het energieverbruik of broeikasgasemissies binnen het waterschap; - vergroting van de eigen duurzame energieopwekking voor eigen inzet (mits de emissiefactor van de opgewekte energie lager is dan die van de ingekochte energie die het vervangt); - inkoop van andere energiedragers met een lagere CO₂ uitstoot. Het aankopen van claims van hernieuwbare opwekking, garanties van oorsprong (GvO's), om daarmee de ingekochte energie dat betrokken wordt van een netwerk te verduurzamen is geen vorm van reductie, maar worden beschouwd als verduurzaming van de inkoop (zie Figuur 1). Bekendste voorbeeld hiervan is de inkoop van groene stroom. Naast garanties van oorsprong worden door energiebedrijven ook klimaatcompensatie aangeboden, waarbij het energiebedrijf zorgt voor compensatie van de CO₂ uitstoot van het verbruikte aardgas, bijvoorbeeld door aankoop carbon credits van boomaanplant elders. Ook het compenseren van de CO₂-uitstoot van vliegkilometers is een bekende vorm van compensatie. Compensatie is echter geen vorm van reductie of duurzame inkoop en telt niet mee voor de route naar Klimaatneutraliteit.
Negatieve emissie (Neutralisatie)	Negatieve emissie is het verminderen van de <u>kortcyclische</u> CO₂-emissies door het afvangen van de CO₂ en het vervolgens langdurig aan de atmosfeer onttrekken door opslag (CCS) of alternatief gebruik (CCU). Voorbeelden zijn het afvangen en opslaan van de CO₂ die uit biogas gehaald wordt bij de productie van groen gas of het afvangen van CO₂ uit de rookgassen bij de verbranding van biogas. De omvang van de negatieve emissie wordt in mindering worden gebracht op de CO₂-voetafdruk. Het afvangen van fossiele CO₂-emissies is een reductiemaatregel.

CO ₂ -reductie elders (scope 1 en 2)	'CO₂-reductie elders (scope 1 en 2)' is het verminderen van CO₂-emissies in de keten of de omgeving door een actieve inspanning en/of bijdrage van het waterschap op gebied van <u>hernieuwbare energie</u>. Zie ook Figuur 1. De term 'CO₂-reductie elders' wordt niet gebruikt in protocollen zoals GHG of SBTi. De term is geïntroduceerd om de bijdragen door de waterschappen aan het realiseren van nationale doelstellingen tot uiting te brengen. De omvang van de reductie elders is gelijk aan de vermindering of verwijdering van broeikasgasen door levering van hernieuwbare energie aan een derde. Deze energie is door het waterschap opgewekt (op of buiten het eigen terrein). Hierbij wordt de oude situatie vergeleken met wat er zou zijn gebeurd als het niet had plaatsgevonden. De volgende uitgangspunten worden gehanteerd: ▪ In geval van een samenwerkingsverband wordt de omvang die wordt toegekend aan het waterschap naar rato van het aandeelhouderschap bepaald. ▪ Energie opgewekt door een derde op het terrein of asset van een waterschap telt niet mee in de berekening naar Klimaatneutraliteit, maar wordt separaat gerapporteerd en gemonitord. ▪ Voor secundaire energiedragers, zoals elektriciteit en warmte, wordt voor de oude situatie uitgegaan van gebruik van grijze stroom en inzet van aardgas voor warmteopwekking. Reden hiervoor is dat uitgegaan wordt van schaarste aan duurzame elektriciteit en warmte, aangezien additioneel opgewekte duurzame energie het gebruik en dus ook de opwekking van een fossiele energiedrager voorkomt. ▪ Aquathermie: de CO₂-reductie in de keten wordt berekend op basis van een CO₂-reductiecoëfficiënt van # kg CO₂/GJ warmte die door de derde partij nuttig wordt toegepast. Vanuit de beperking van administratieve last en de kans dat er onvoldoende data beschikbaar is, is ervoor gekozen om op basis van een CO₂-reductiecoëfficiënt de reductie te berekenen en niet voor ieder project de specifieke reductie. De omvang van deze reductie coëfficiënt moet nog worden vastgesteld. Mogelijk wordt voor de reductiecoëfficiënt onderscheid gemaakt in TEA en TEO projecten en de herkomst van de elektriciteit t.b.v. de warmtepomp en pompen. ▪ Biobrandstoffen: behaalde reductie is gelijk aan het verschil in WTW-waarde van de oude brandstof en nieuwe biobrandstof. Als de brandstoffen verschillen in energie-inhoud per eenheid dan wordt hiervoor een correctie toegepast.
---	--

Principe verschillende stappen in de richting van klimaatneutraliteit (niet gebaseerd op werkelijke cijfers)



Figuur 1 Route naar klimaatneutraliteit



Klimaatneutrale en circulaire keten waterschappen (Scope 3)	
Klimaatneutrale en circulaire keten waterschappen (Scope 3)	Bij de beschouwing van de klimaatneutrale en circulaire keten van een waterschap worden de volgende scope 3 emissiebronnen betrokken: ▪ Werkgebonden personen mobiliteit (aanvullend op eigen wagenpark) ○ Zakelijk verkeer privéauto's ○ Dienstreizen openbaar vervoer ○ Zakelijke vlieguren ○ Woonwerkverkeer privéauto's <i>en overige vervoersmiddelen</i> ▪ Uitbesteed transport en onderhoud ○ Uitbesteed zuiveringsslibtransport ○ Uitbesteed onderhoud watersysteem ○ Uitbesteed overig vrachttransport ▪ Materialen/grondstoffen ○ Inkoop metaalzouten en polymeren ○ <i>Inkoop overige verbruiksmaterialen</i> ○ <i>Slibeindverwerking extern</i> ○ <i>Overige afvalstoffen en reststromen</i> ▪ Projecten ○ <i>Infrastructurele projecten</i> ○ <i>Realisatie en renovatie van gebouwen en installaties</i> <i>De cursief onderstreepte zaken zijn additioneel aan hetgeen er in de Klimaatmonitor verslagjaar 2020 is gerapporteerd.</i>
Afbakening scope 3 emissiebronnen	Momenteel is er nog onvoldoende zicht op de omvang van de verschillende scope 3 categorieën zoals hierboven genoemd. Er is meer inzicht nodig in de afbakening van deze categorieën. Neem je hierbij de hele levenscyclus in beschouwing, van winning tot en met afdanking (zoals in een LCA) of alleen de emissies die vrijkomen bij inzet? De rekenregels die in ketenstudies gehanteerd worden variëren sterk. Hier moet gewerkt worden aan eenduidige en transparante rekenregels. Om de route naar 'Klimaatneutrale en circulaire keten waterschappen (scope 3)' te bepalen, is daarom meer onderzoek, inzicht en afstemming nodig.
Terugwinning grondstoffen (= CO ₂ -reductie elders (scope 3))	'CO₂-reductie elders (scope 3)' is het verminderen van CO₂-emissies in de keten of de omgeving door een actieve inspanning en/of bijdrage van het waterschap op gebied van grondstoffen, materialen en/of broeikasgassen. Hiervan is sprake bij het terugwinnen van grondstoffen. Overige activiteiten in de keten zullen voornamelijk impact hebben op de CO₂-uitstoot van scope 3 en behoren daarmee tot de stap 'reductie'.

Broeikasgassen omgeving	
Broeikasgassen omgeving	Onder broeikasgassen omgeving vallen de volgende emissies: ▪ Veenweide oxidatie; ▪ Methaanemissies open water. Deze vallen niet onder scope 3. Reden hiervoor is dat het hier deels kortcyclische CO₂-emissies betreffen (CO₂-uitstoot door veenweideoxidatie) en/of dit geen emissies zijn die ontstaan als gevolg van de activiteiten van de waterschappen (waterschappen hebben er wel invloed op).